

OKO BESEDE 2010

SLOVENSKA MLADINSKA KNJIŽEVNOST IN NJENO UGLASBLJANJE

Petnajsto Oko besede je letos potekalo od 23. do 25. septembra. To tradicionalno delovno in strokovno srečanje tistih, ki sooblikujejo podobo sodobne slovenske književnosti za otroke in mladino, torej ustvarjalcev slovenske mladinske književnosti, njenih strokovnih razlagalcev, književnih pedagogov in mladinskih knjižničarjev, ob podpori Javne agencije za knjigo in Mestne občine Murska Sobotna pripravlja Podjetje za promocijo kulture FRANC-FRANC d.o.o., s pripravo strokovnega posveta (simpozija) in razstave pa se vanj vsebinsko vključujeta še revija *Otrok in knjiga* ter Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobotna. Letos se je Očesa besede udeležilo več kot petdeset literarnih ustvarjalcev iz vse države in tudi iz zamejstva.

V okviru Srečanja je bila tudi letos podeljena VEČERNICA, nacionalna nagrada za najboljše slovensko mladinsko literarno delo, izšlo v minulem letu, ki jo podeljuje ČZP *Večer*. Po Tonetu Pavčku (za leto 1996), Desi Muck (za leto 1997), Janji Vidmar (za leto 1998), Polonci Kovač (za leto 1999), Feriju Lainščku (za leto 2000), Matjažu Pikalu (za leto 2001), Marjani Moškrič (za leto 2002), Slavku Preglu (za leto 2003), Igorju Karlovšku (za leto 2004), Dušanu Dimu (za leto 2005), Majdi Koren in Ireni Velikonja (za leto 2006), Ervinu Fritzu (za leto 2007) in Janji Vidmar (za leto 2008) je **14. večernico** (za leto 2009) prejela **Bina Štampe Žmavc**. Podelitev je bila v četrtek, 23. septembra, ob 12. uri v gledališki dvorani soboškega gradu, vodila jo je Norma Bale, v kulturnem programu pa je Romana Krajnčan s skupino priznanih glasbenikov prvič predstavila pesmi o Mišku in Belamiški, ki jih je napisal Feri Lainšček, uglasbil pa Lojze Krajnčan.

Po dveh letih »alternativnih«¹ druženjih (ogled filma in poslušanje radijskih iger) udeležencev Srečanja z domačo publiko se je letos Oko besede ponovno vrnilo k priljubljenim obiskom na šolah. Pisatelji in pisateljice so v petek dopoldne obiskali osnovne in srednje šole v Mestni občini Murska Sobotna ter osnovno šolo v Beltincih in gimnazijo v Ljutomeru. Nastopi predstavljajo dragoceno nadgradnjo književnovzgojnega učnega programa in so priložnost, da se mladi neposredno seznanijo z aktualnim slovenskim mladinskim leposlovjem ter njegovimi ustvarjalci.

Višja knjižničarka Vesna Radovanovič iz Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti je v Hotelu Zvezda, kjer je potekala glavna strokovna družnja, pripravila razstavo mladinskih literarnih del, ki so kandidirala za letošnjo večernico. Novost Srečanja so bila Branja, na katerih so lahko udeleženci/ke predstavili svoje knjižne novitete s področja mladinske književnosti, ki so izšle v tekočem letu. Sedem avtorjev (Tone Dodlek, Ivo Ferbežar, Staša Tajana Grgovič,

Dragica Haramija, Jana Kolarič, Karolina Kolmanič in Ivanka Mestnik) jih je publiki predstavilo v obliki literarnih branj in avtosko-uredniških predstavitev. Ta četrtkov večerni kulturni dogodek je vodil prof. Franci Just.

Stalnica Srečanj slovenskih mladinskih pisateljev v Murski Soboti je tudi ek-skurzija, na kateri udeleženci/ke spoznavajo kulturne, naravne, etnografske idr. značilnosti slovenskega panonskega prostora. Letos nas je pot vodila v zibelko panonskega slovenstva, v nekdanji Pribinov in Kocljev Blatograd/ Blatenski Kostel in v Porabje, kjer živi večina slovenske zamejske skupnosti na Madžarskem.

Rdeča nit strokovnega dela Očesa besede 2010 je bilo **uglasbljanje mladinske literature**.

Brina Vogelnik je v četrtkovi literarno-glasbeni »delavnici« spregovorila o razvoju petja skozi čas in o mejah med péto in govorjeno besedo ter njunem odnosu v interpretaciji.

Na petkovem popoldanskem simpoziju, ki ga je pripravila revija *Otrok in knjiga*, povezovala pa njena urednica prof. Darka Tancer Kajnih, so s prispevki sodelovali: **Tomaž Habe**, skladatelj, pedagog in dirigent, **Matej Jevnišek**, urednik ter avtor oddaje Violinček na 1. programu Radia Slovenija, **Klarisa Jovanovič**, pevka, pesnica in glasbena poustvarjalka, **Matjaž Pikalo**, pisatelj, pesnik, pevec in glasbenik, **Metka Pušenjak**, urednica literarno-glasbenih projektov na Mladinski knjigi, **Anja Štefan**, pisateljica, pesnica in pravljíčarka, **Mira Voglar**, avtorica glasbenih pravljíc idr. del za otroke.

Objavljamo simpozíjske teze, ki jih je pripravila Darka Tancer-Kajnih, in vse pisno oddane prispevke.

TEZE ZA SIMPOZIJI

Glasba in literatura sta si v fenomenološkem smislu podobni kot umetnosti, in zdi se, da uporabljata podoben material: zvočnost. Toda izkaže se, da vendarle obstaja pomembna razlika: literatura temelji predvsem na semantični plati jezika, zvočno-fonemski in ritmični del je večkrat »okras« in redkeje »esenca«, medtem ko je pri glasbi prav nasprotno – v ospredju so formalni, imanentno zvočnoglasbeni postopki, iz katerih se le redko izvije označevalna moč jezikovne semantike. (Gregor Pompe: Literatura in glasba ali literatura z glasbo, *Literatura*, 226, april 2010)

Glasba in literatura sta vedno sobivali v precej tesni zvezi.

- Katera sila žene literate h glasbi in kaj skladatelje k literaturi?
- Kdaj se literatura in glasba zares oplajata in spodbujata na izjemen način?
- Kateri dejavniki vplivajo na izbiro teksta oziroma na izbiro glasbe?
- Ali imajo avtorski projekti (isti avtor besedila in glasbe) večje možnosti za ustvarjanje umetniško prepričljivih literarno-glasbenih monolitov?
- Ali je tekst le zunanja spodbuda za skladateljevo glasbeno domišljijo ali želi skladatelj z uglasbitvijo poudariti sporočilo besedila?
- Ali je pri izbiri besedila za uglasbitev zelo pomemben dejavnik tudi namembnost?
- Za vsa prejšnja obdobja velja, da so se skladatelji izrazito ali vsaj enakovredno posvečali tako instrumentu kot vokalu, pri čemer so zelo pogosto ustvarjali glasbo na besedila priznanih slovenskih literatov. Kako pa je danes?

- Ali je v sodobni glasbi povezava z literaturo v primerjavi s tradicionalnimi glasbenimi zvrstmi bolj raznolika?
- Ali literatura in glasba samo »ilustrirata« ena drugo ali gre veliko bolj za medsebojno refleksijo (ki ni nujno recipročna)?
- Ali lahko tekst v uglasbitvi postane samo zvočni-gradbeni material?
- Poznavalce literature v literarno-glasbenih projektih najbolj skrbi kvaliteta besedila. Kaj pa kvaliteta glasbe? Ali je vrhunska literatura »lahko potisnjena v koš z uporabno glasbo, ki ne vzpostavlja širših eksistencialističnih vprašanj in si ne zastavlja estetskih problemov?« Ali je res ne moti, »če je glasba v takšnem spoju drugorazredna, nestrukturirana, nizko estetska, skratka nepomembna?« (Pompe)
- Ali je naš občutek za umetniškost glasbe zaradi šibke glasbene vzgoje v splošnem šolstvu res veliko pomanjkljivejši od občutka za umetniškost literature?
- Ali so zahtevnejše, sporočilno kompleksnejše literarne vsebine manj primerne za uglasbitev?
- (Tudi) glasba za otroke je po oceni poznavalcev v zadnjih letih postala v veliki meri skomercializirana in nekvalitetna. Ali skladatelji v kompozicijah za otroke ne vidijo več dovolj velikega izziva?
- Kako različni mediji skrbijo za kvalitetno sobivanje glasbe in literature?

